

هشتمین کنفرانس دانشجویی مهندسی برق ایران

ISCEE2004

دانشگاه شهید باهنر کرمان

mohammad_askarpour@yahoo.com

محمد عسکریپور

دانشگاه صنعتی شیراز

snkt20@yahoo.com

نورالدین کشاورز

دانشگاه صنعتی شیراز

محاسبه حرکت شناسی ربات صنعتی با استفاده از روش ماتریسی

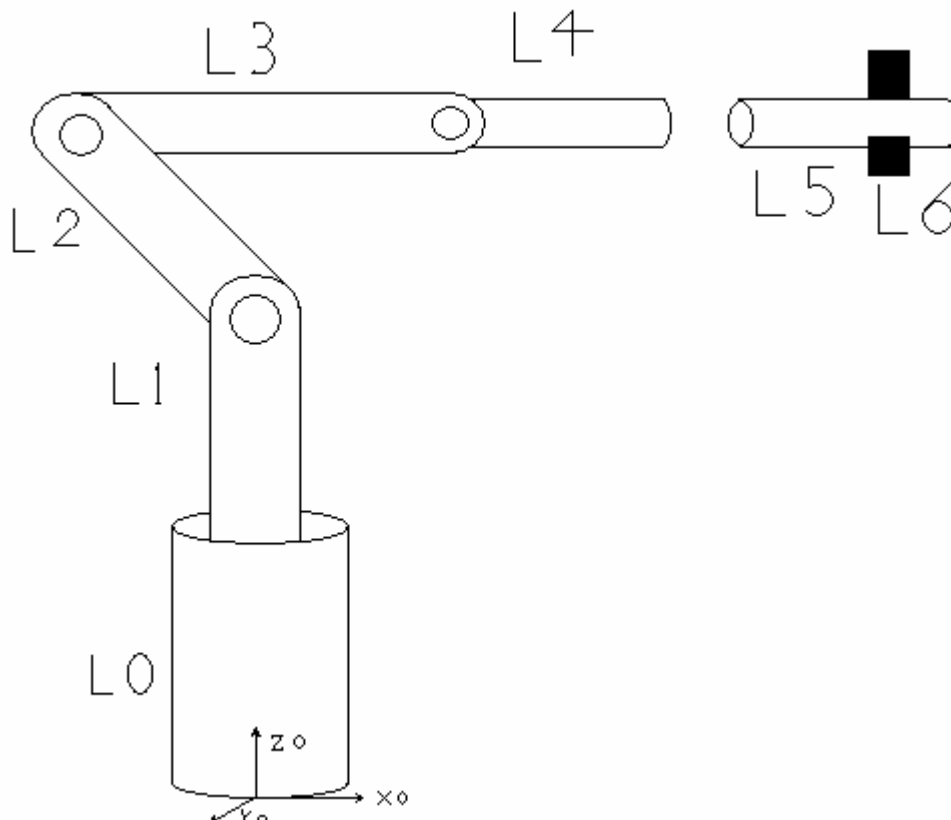
چکیده:

پیچیدگی مدل سازی ریاضی ربات زمانی که درجه آزادی آن بالا می رود افزایش می یابد. حتی تبدیل مستقیم (forward transform) که بدست آوردن محورهای مختصات موثر نهائی (end effector) و موثر نقطه ابزار (tcp) که تکنیک نسبتاً ساده ای است با بالا رفتن درجه آزادی ربات کار پیچیده ای خواهد شد. احتمال دارد تبدیل معکوس (inverse transform) یعنی بدست آوردن زوایای مفصل ها با استفاده از محورهای مختصات مرکز ابزار (tcp) - که نیاز به محاسبات بیشتر و پیچیده تری دارد - استفاده از علم ماتریسی در حل و مدل سازی رباتی که بیشتر از پنج درجه آزادی دارد مطلوب تر می باشد.

وقتی از روش ماتریسی استفاده می کنیم اولین حرکت مشخص کردن مختصات میدان و x, y, z بر روی هر یک از بازوهای ربات هست زیرا مختصات روی بازوهای ربات در اثر حرکت دورانی (rotate) و یا حرکت انتقالی که مفصل های ربات انجام می دهند تغییر می کنند چون اگر کارتین یک نقطه بر روی بازو را نسبت به یک میدان مشخص بدانیم مانند نقطه tcp می توانیم با استفاده از ماتریس های تبدیلی (transformation matrixes) تغییر نسبی یکی از مختصات ها را نسبت به مختصات بعدی پیدا کنیم. بدین ترتیب به تعداد بازوهای ربات میتوان ماتریس هایی را ایجاد کرد که هر کدام مشخص کننده اطلاعات لازم مربوط به یک نقطه اتصال از مجموعه مفصل های ربات باشد.

مقدمه:

یک حالت دلخواه و اختیاری (arbitrary) زیرا در نظر می گیریم و کاربرد روش ماتریسی را بر روی یک ربات صنعتی که دارای پنج درجه آزادی است مورد بررسی قرار می دهیم:

در این شکل بازوی در این شکل بازوی L0 ثابت بوده و ربات در این محور عمود قابلیت چرخش دارد میدان مختصات (Xi,Yi,Zi) بر روی هر بازو طبق قاعده زیر پایه گذاری شده است.

۱. مختصات Zi در امتداد محور اتصال که قابلیت حرکت دارد قرار میگیرد.

۲. مختصات Xi بر مختصات Zi عمود است و جهت آن به سمت بیرون است.

۳. مختصات Yi کامل کننده قانون دست راست (right hand rule) است.

بدین ترتیب میدان صفر (0) به میز یا زمین ثابت میشود و بازوی L1 در مسیر Z1 با زاویه θ_1 و بازوی L2 با زاویه θ_2 و بازوی L3 در مسیر Z3 با زاویه θ_3 قابلیت گردش دورانی دارند. بازوی L5 و L4 به هم متصل بوده و به نحوی که زاویه θ_4 باعث گردش هر دو بازوی L4 و L5 در محور Z4 می شود و بالاخره بازوی L6 در محور Z5 با زاویه θ_5 ، قابلیت دورانی دارد.

با بررسی شکل می توان به این نتیجه رسید که برای منطبق (concidence) کردن میدان (0) با میدان (1) با استفاده از تئوری دناویت – هارتنبرگ (Denavit_ Hartenberg) باید:

۱. میدان یک با زاویه θ_1 در مسیر مثبت در محور Z1 دوران نماید.

۲. میدان یک در امتداد $b1=L0+L1$ انتقال یابد.

۳. میدان یک احتیاج به انتقال در مسیر X2 ندارد. $a1=0$

۴. میدان یک به اندازه ۹۰ درجه در مسیر محور X2 دوران نماید.

در نتیجه ماتریس تبدیل بین دو مفصل مجاور، بصورت زیر خواهد بود:

$$H_{i,i+1} = H(\theta_i) * H(b_i) * H(a_i) * H(\alpha_i)$$

سپس ماتریس H هر یک از مفصلهای ربات ($H_{0,1}$ $H_{1,2}$ $H_{2,3}$ $H_{3,4}$) را بدست می آوریم که در نهایت داریم:

$$H_{tap} = H_{0,4} = H_{0,1} * H_{1,2} * H_{2,3} * H_{3,4}$$

$C1 * C234$	$-C1 * S234$	$S1$	$C1 * (L2 * C2 + L3 * C23 + L4 * C234)$
$S1 * C234$	$-S1 * S234$	$-C1$	$S1 * (L2 * C2 + L3 * C23 + L4 * C234)$
$S234$	$C234$	0	$L0 + L1 + L2 * S2 + L3 * S23 + L4 * S234$
0	0	0	1

از قسمت tap تا tcp از دو بازوی از دو بازوی L5, L6 که تشکیل دهنده ابزار در این ربات است و به صورت یک گیرنده (gripper) عمل می کند و همانطور که قبلا گفته شد، بازوی L5 با زاویه θ_4 و بازوی L6 با زاویه θ_5 گردش کرده و در تمام زمان بر هم عمود هستند. پس ماتریس تبدیل برای گیرنده عبارت است از:

1	0	0	$L5$
0	$-S5$	$-C5$	$-L6 * C5$
0	$C5$	$-S5$	$-L6 * S5$
0	0	0	1

$$S1 = \sin \theta_1$$

$$C1 = \cos \theta_1$$

$$S23 = S(2-3) = S2 * C3 - S3 * C2$$

$$C23 = C(2-3) = C2 * C3 + C2 * C3$$

$$S234 = S(2-3+4)$$

$$C234 = C(2-3+4)$$

از آنجا که ماتریس تبدیل کلی H برای ربات بصورت زیر است.

$$H = H_{tap} * H_{gripper}$$

N_x	S_x	A_x	P_x
N_y	S_y	A_y	P_y
N_z	S_z	A_z	P_z
0	0	0	1

$$N_x = C1 * C234$$

$$N_y = S1 * C234$$

$$N_z = S234$$

$$S_x = S5 * C1 * S234 + S1 * S5$$

$$S_y = S5 * S1 * S234 - C1 * C5$$

$$S_z = -S5 * C234$$

$$A_x = C5 * C1 * C234 - S1 * S5$$

$$A_y = C1 * S1 * C234 - C1 * S5$$

$$A_z = -C5 * C234$$

$$P_x = L5 * C1 * C234 + L6 * C5 * C1 * C234 - L6 * S5 * S1 + C1 * (L2 * C2 + L3 * C23 + L4 * C234)$$

$$P_y = L5 * S1 * C234 + L6 * C5 * S1 * S234 + L6 * S5 * C1 + S1 * (L2 * C2 + L3 * C23 + L4 * C234)$$

$$P_z = L5 * S234 - L6 * C5 * C234 + L0 + L1 + L2 * S2 + L3 * S23 + L4 * S234$$

همانطور که قبلا نیز گفته شد P_x, P_y, P_z بردارهای مکانی هستند که:

نقطه مرکز ابزار در محور X برابر است با P_x

نقطه مرکز ابزار در محور Y برابر است با P_y

نقطه مرکز ابزار در محور Z برابر است با P_z

